

KMouth-håndbogen

Gunnar Schmi Dt
Oversætter: Erik Kjær Pedersen

KMouth-håndbogen

Indhold

1	Indledning	5
2	Brug af KMouth	6
2.1	Den første start	6
2.2	Hovedvinduet	6
2.3	Indstillingsdialogen	7
2.3.1	Tekst-til-tale -fanebladet	7
2.3.2	Indstillinger -fanebladet	8
2.3.3	Ordkompletteringssiden	9
2.3.4	Siden KTTSD Taletjeneste	10
2.4	Udtryksbogens redigeringsvindue	10
3	Kommandoreference	11
3.1	Kommandoer indeni hovedvinduet	11
3.1.1	Fil -menuen	11
3.1.2	Redigér -menuen	11
3.1.3	Udtryksbøger -menuen	12
3.1.4	Opsætnings menuen	12
3.1.5	Hjælp menuen	12
3.1.6	Popop-menuen af historik-indgange	13
3.2	Kommandoer i udtryksbogens redigeringsvindue	13
3.2.1	Fil -menuen	13
3.2.2	Redigér -menuen	14
3.2.3	Hjælp menuen	14
3.2.4	Popop-menuen	14
4	Spørgsmål og svar	16
5	Medvirkende og licens	17
A	Eksempler på tekst-til-tale indstilling	18
B	Installation	20
B.1	Hvordan får man fat på KMouth	20
B.2	Krav	20
B.3	Kompilering og installation	20

Resumé

KMouth er et program der gør mennesker der ikke kan tale i stand til at lade deres computere tale.

Kapitel 1

Indledning

KMouth er et program der gør mennesker der ikke kan tale i stand til at lade deres computere tale. Det inkluderer en historik af udtalte sætninger fra hvilke brugeren kan vælge sætninger til at blive udtalt.

Bemærk at KMouth ikke inkluderer en tale-synthesizer. I stedet kræver den at der er en tale-synthesizer installeret på systemet.

Rapportér venligst problemer og ønsker om nye egenskaber til forfatteren af KMouth.

Kapitel 2

Brug af KMouth

2.1 Den første start

Når KMouth startes første gang vil en guide blive vist i hvilken du kan indgive nogle basale indstillinger.

Guiden

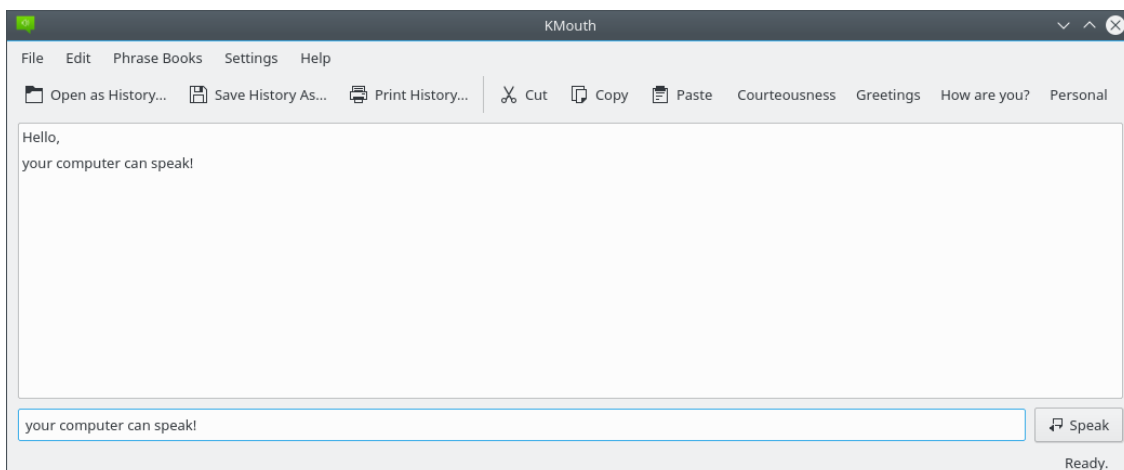
På den første side i guiden (skærbilledet til venstre) angiver du den kommando der senere vil blive brugt til tekst-til-tale konvertering. For flere detaljer kig i [beskrivelse af indstillingsdialogen](#).

På den anden side vælger du hvilke standard-udtryksbøger du har brug for. Fra udtryksbøgerne kan du senere vælge ofte brugte udtryk så du ikke behøver at skrive dem ind. KMouth har naturligvis også en redigeringsdialog for det tilfælde at du senere ønsker at ændre i dine udtryksbøger.

Med den tredje side (skærmaftrykket til højre) definere du ordbogen for en ordkomplettering. KMouth vil gennemgå KDE's dokumentation for det valgte sprog for at detektere hyppigheden af individuelle ord. Derudover kan du vælge at sammenligne ordlisten med en OpenOffice.org ordbog for kun at tilføje rigtigt stavede ord til ordkompletteringen.

2.2 Hovedvinduet

Hovedvinduet for KMouth er ret simpelt. Det består basalt set af et redigeringsfelt i hvilket du skriver dine sætninger (det nederste hvide felt i skærbilledet) og en historik af udtalte sætninger (det øverste hvide felt i skærbilledet).

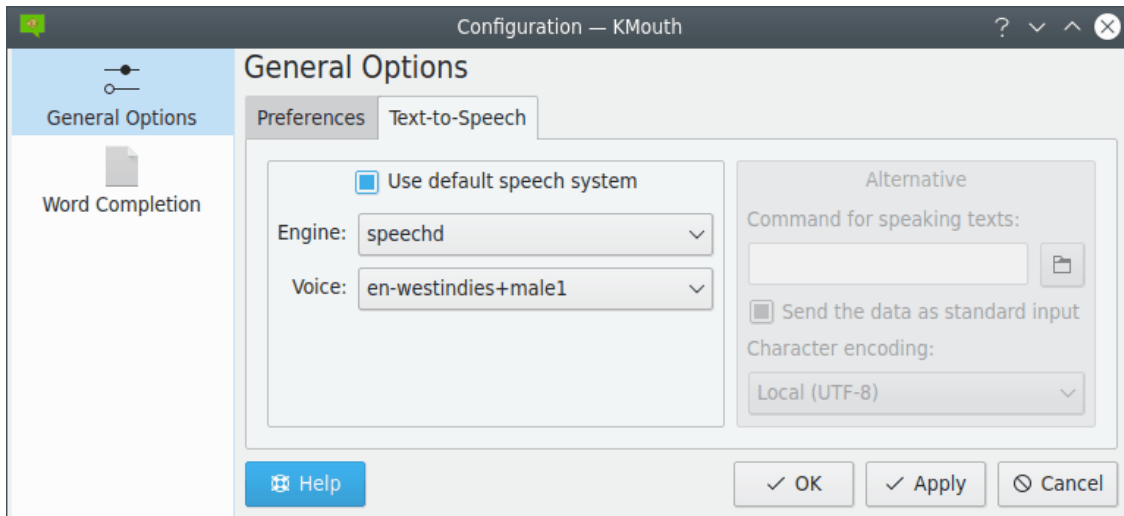
Hvis vi antager at du har [indstillet KMouth](#) rigtigt, så du kan bruge redigeringsfeltet til at indtaste de sætninger du ønsker at høre. Så vil en en sætning der er blevet udtalt blive tilføjet til historikken. Fra historikken kan du så vælge sætninger der skal udtales igen.

Fra udtryksbøgerne (der findes i linjen under værktøjslinjen) kan du vælge ofte brugte udtryk.

2.3 Indstillingsdialogen

Ved at bruge menuindgangen **Opsætning** → **Indstil KMouth...** åbner du KMouth's indstillingsdialog. Denne dialog består af siderne **Generelle indstillinger** med de to faneblade **Tekst-til-Tale** og **Indstillinger**, siden **Ordkomplettering** og siden **KTTSD Tale-tjeneste**

2.3.1 Tekst-til-tale-fanebladet

I redigeringsfeltet i **Tekst-til-tale**-fanebladet indtaster du kommandoen der kalder en tale-synthesizer. Med kombinationsboksen under redigeringsfeltet angiver du det tegnsæt der bliver brugt til at videregive tekst til tale-synthesizer.

KMouth kender til to måder at videregive teksten: Hvis kommandoen forventer tekst som standard inddata markerer du afkrydsningsfeltet.

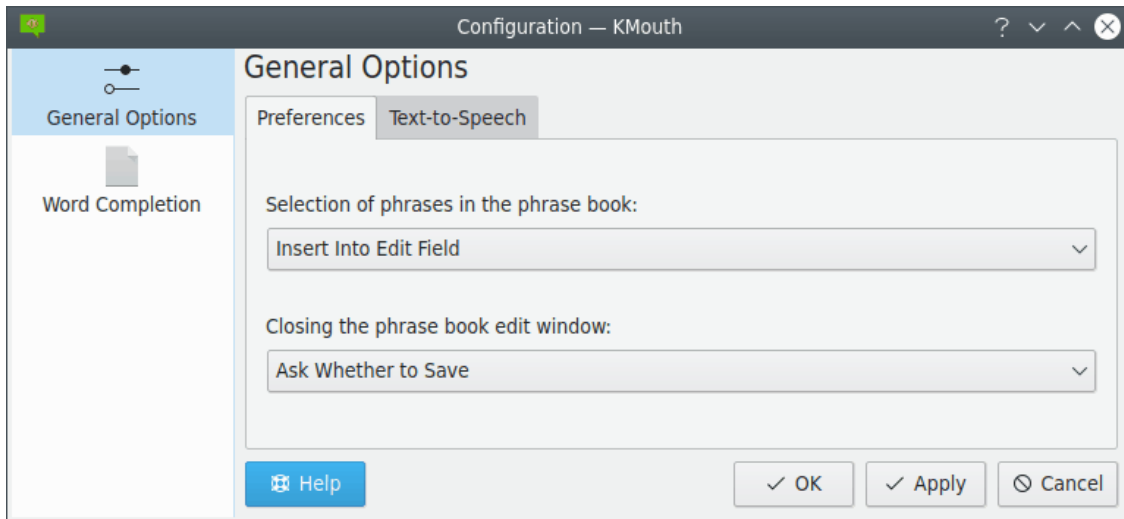
Den anden måde er at videregive teksten som en parameter: Før kommandoen KMouth kaldes, erstattes visse pladsholdere med faktisk indhold:

Pladsholder	Erstattet med
%t	Den faktiske tekst der skal udtales
%f	Navnet på en midlertidig fil der indeholder teksten der skal udtales
%l	Sprogkoden knyttet til den nuværende ordkompletteringsordbog
%%	Et procent-tegn

Kommandoen til at udtale teksterne er naturligvis afhængig af hvilken tale-synthesizer du bruger. Kig venligst i dokumentation for din tale-synthesizer for kommandoen til at udtale teksterne. Du kan finde eksempler på kommandoen i [appendiks](#).

Ved at vælge **Brug KTTSD-taleservice om muligt** beder du KMouth om først at prøve at sende teksten til KTTSD-taleservice. Hvis det lykkes bliver de andre indgange i indstillingen i dette faneblad ignoreret. KTTSD taleservice er en KDE-dæmon som giver KDE-programmer en standardiseret grænseflade til tale-synthesis og for øjeblikket udvikles i SVN. Det er sikkert at vælge dette selvom KTTSD ikke er installeret.

2.3.2 Indstillinger-fanebladet

Indstillinger-fanebladet indeholder tilvalg der ændrer KMouth's opførsel i visse situationer.

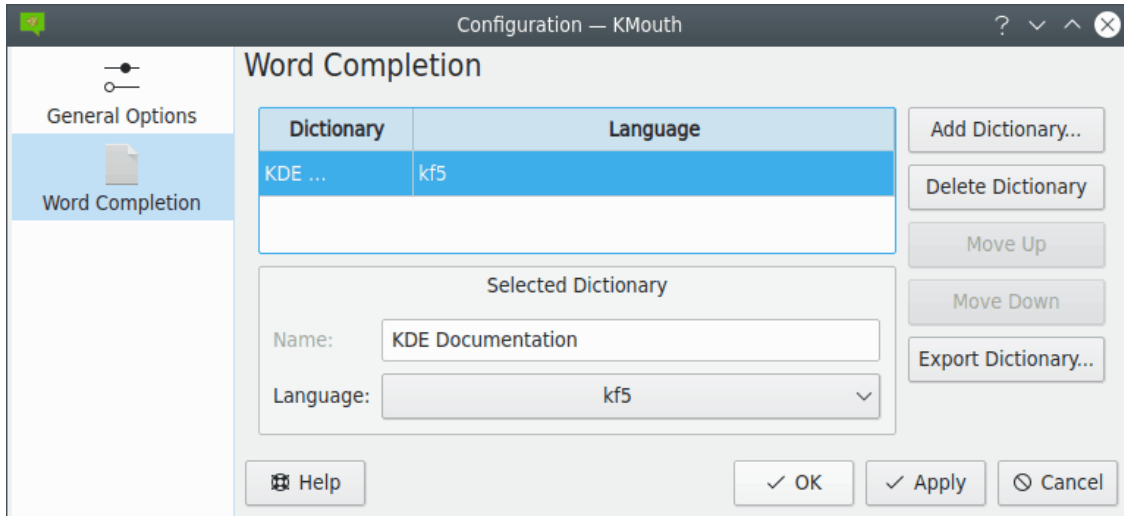
Med det første kombinationsfelt, **Valg af udtryk i udtryksbogen:**, angiver du hvilken handling der udløses ved at skrive genvejen for et udtryk eller ved at vælge udtrykket i **Udtryksbog**-menuen eller i udtryksbogslinjen.

Ved at vælge **Tal med det samme** vil detvalgte udtryk blive udtalt med det samme og indgår i historikken. Hvis du vælger **Indsæt i redigeringsfelt** bliver det valgte udtryk blot indsat i redigeringsfeltet.

Med det andet kombinationsfelt, **Lukker udtryksbogens redigeringsvindue:**, angiver du om udtryksbogen bliver gemt hvis du blot lukker udtryksbogens redigeringsvindue.

Ved at vælge **Gem udtryksbog** bliver udtryksbogen gemt. Hvis du vælger **Kassér ændringer** bliver ændringerne kasserede og udtryksbogen bliver ikke gemt. Hvis du vælger **Spørg om der skal gemmes** vil KMouth spørge dig om den skal gemme udtryksbogen.

2.3.3 Ordkompletterings siden

Ordkompletteringssiden indeholder en liste af ordbøger der bruges til ordkompletteringen. (KMouth vil vise et kombinationsfelt ved siden af redigeringsfeltet i hovedvinduet hvis denne liste indeholder mere end en ordbog. Du kan bruge dette kombinationsfelt til at vælge ordbogen der rent faktisk bliver brugt til ordkompletteringen.)

Med knapperne i højre side af siden kan du tilføje og slette ordbøger, ændre rækkefølgen af ordbøgerne eller eksportere ordbøger til en fil. Med redigeringsfeltet og kombinationsfeltet nedenfor listen kan du ændre navnet og sproget der er knyttet til ordbogen.

Når du tilføjer en ny ordbog kan du vælge mellem adskillige kilder:

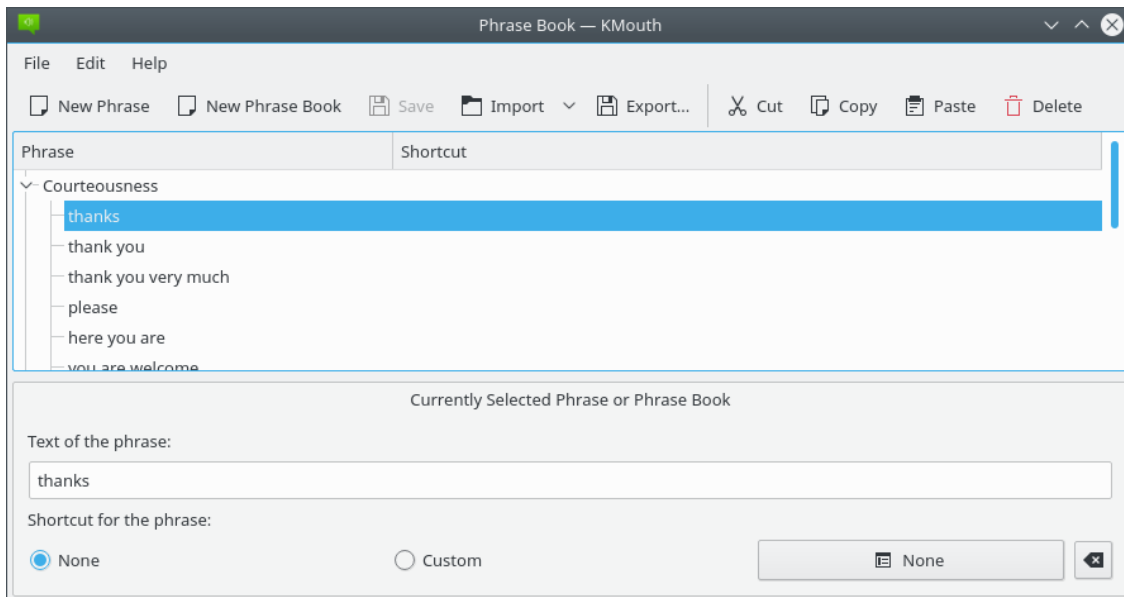
- Lav en ny ordbog ud fra KDE's dokumentation
Hvis du bruger denne kilde vil KMouth spørge dig om hvilket sprog du vil have og derefter gennemse KDE's dokumentation. Hyppigheden af de individuelle ord detekteres ved simpelthen at tælle forekomsterne af hvert ord. Derudover kan du sammenligne ordlisten med en OpenOffice.org ordbog for kun at tilføje rigtigt stavede ord til den nye ordbog.
- Lav en ny ordbog ud fra en fil
Hvis du bruger denne kilde vil KMouth spørge dig om hvilken fil det skal være. Du kan enten vælge en XML-fil, en standard tekstfil eller en fil der indeholder en ordkompletteringsordbog lavet enten af KMouth eller GOK (GNOME On-screen Keyboard). Hvis du vælger en standard tekstfil eller en XML-fil bliver hyppigheden af de individuelle ord detekteret ved blot at tælle forekomsterne af hvert ord. Du kan også vælge at sammenligne ordlisten med en OpenOffice.org ordbog for kun at tilføje rigtigt stavede ord til den nye ordbog.
- Lav en ny ordbog ud fra en mappe
Hvis du bruger denne kilde vil KMouth spørge dig om hvilken mappe det skal være. KMouth vil åbne alle filer i den mappe og dens undermapper. Hver fil indlæses enten som en kompletteringsordbog, som en XML-fil eller som en standard tekstfil. I de sidste to tilfælde bliver forekomsterne af hvert individuelt ord i filen talt. Du kan også vælge at sammenligne ordlisten med en OpenOffice.org ordbog for kun at tilføje rigtigt stavede ord til den nye ordbog.
- Sammenflet ordbøger
Du kan bruge dette til at flette de tilgængelige ordbøger sammen. KMouth vil spørge dig hvilke ordbøger der skal flettes og hvordan de individuelle ordbøger skal vægtes.
- Lav en tom ordliste
Du kan bruge dette til at lave en tom ordbog uden nogen indgange. Da KMouth automatisk tilføjer nyligt skrevne ord til ordbøgerne vil den lære dit ordforråd med tiden.

2.3.4 Siden KTTSD Taletjeneste

Indstillingen af KDE's taletjeneste er detaljeret beskrevet i [KTTSD-håndbogen](#).

2.4 Udtryksbogens redigeringsvindue

Ved at bruge menuindgangen **Udtryksbog** → **Redigér...** åbner du udtryksbogens redigeringsvindue.

Hovedområdet i udtryksbogens redigeringsvindue er opdelt i to dele. I den øvre del vises udtryksbøger i en træstruktur.

I den nedre del kan du ændre et valgt punkt. Hvis du har valgt et udtryk kan du ændre indholdet af udtrykket så vel som dets genvej. Hvis du har valgt en udtryksbog kan du kun ændre dens navn.

Handlinger såsom at tilføje nye udtryk og udtryksbøger og slette udvalgte udtryk og udtryksbøger kan udføres ved at vælge dem enten i menulinjen, i værktøjslinjen eller en popop-menu.

Du kan ændre udtryksbøgenes rækkefølge ved at trække dem til deres nye pladser eller ved at bruge pile-taster med **Alt**-tasten nede.

Kapitel 3

Kommandoreference

3.1 Kommandoer indeni hovedvinduet

3.1.1 Fil-menuen

Fil → Åbn som historik... (Ctrl-O)

Åbner en tekstfil som en historik af udtalte sætninger.

Fil → Gem historik som... (Ctrl-S)

Gemme historikken som en tekstfil.

Fil → Udskriv historik... (Ctrl-P)

Udskriver historikken.

Fil → Afslut (Ctrl-Q)

Afslutter KMouth

3.1.2 Redigér-menuen

Redigér → Klip (Ctrl-X)

Klipper det markerede afsnit og putter det ind på klippebordet. Hvis der er noget tekst valgt i redigeringsfeltet placeres den i klippebordet. Ellers placeres de valgte sætninger i historikken (om nogen) på klippebordet.

Redigér → Kopiér (Ctrl-C)

Kopierer det markerede afsnit og putter det ind på klippebordet. Hvis der er noget tekst valgt i redigeringsfeltet placeres den i klippebordet. Ellers kopieres de valgte sætninger i historikken (om nogen) på klippebordet.

Redigér → Indsæt (Ctrl-V)

Indsætter klippebordets indhold ved markørens position i redigeringsfelt.

Redigér → Tal

Siger de aktive sætninger. Hvis der er noget tekst i redigeringsfeltet siges dette. Ellers siges de valgte sætninger (om nogen) i historikken.

3.1.3 Udtryksbøger-menuen

Udtryksbøger → Redigér...

Åbner [udtryksbogens redigeringsvindue](#).

3.1.4 Opsætningsmenuen

Opsætning → Vis menulinje (Ctrl-M)

Når dette er afkrydset vises menulinjen. Når det ikke er afkrydset er menulinjen skjult.

Opsætning → Vis værktøjslinje

Når dette er afkrydset vises en flytbar værktøjslinje der indeholder knapper brugt til at starte ofte brugte kommandoer. Værktøjslinjen er mest almindeligt placeret for oven i editoren lige under menuen. Når dette ikke er afkrydset er værktøjslinjen skjult. Klik og træk i dette håndtag tillade brugeren at flytte linjen.

Opsætning → Vis statuslinje

Når dette er afkrydset vises en lille linje forneden i hovedvinduet der indeholder information om status for KMouth. Når det ikke er afkrydset er statuslinjen skjult.

Opsætning → Vis udtrykslinje

Når dette er afkrydset vises en flytbar udtryksbogslinje der indeholder knapper brugt til udtryksbogens indgange. Udtryksbogen er mest almindeligt placeret for oven i editoren lige under menuen. Når dette ikke er afkrydset er udtryksbogen skjult. Klik og træk i dette håndtag tillade brugeren at flytte linjen.

Opsætning → Indstil KMouth...

Åbner [indstillingsdialogen for tale-synthesizer](#) og andre af KMouth's indstillinger.

3.1.5 Hjælpmenuen

Hjælp → KMouth-håndbogen (F1)

Starter KDE's Hjælpesystem startende med hjælpesiderne for KMouth (dette dokument).

Hjælp → Hvad er dette? (Shift+F1)

Ændrer musemarkøren til en kombination af en pil og et spørgsmålstegn. Klik på punkter indenfor KMouth vil åbne et hjælpevindue (hvis der findes et for dette punkt) der forklarer punktets funktion.

Hjælp → Rapportér problem...

Åbner problemrapport dialogen hvor du kan rapportere en fejl eller bede om en 'ønskeseddel' egenskab.

Hjælp → Om KMouth

Dette vil vise version og forfatterinformation.

Hjælp → Om KDE

Dette viser KDE versionen og anden basal information.

3.1.6 Popop-menuen af historik-indgange

Tal

Den valgte sætning bliver udtalt.

Slet

De valgte sætninger bliver fjernet fra historikken.

Klip

De valgte sætninger bliver slettede og placeret på klippebordet.

Kopier

De valgte sætninger bliver kopieret til klippebordet.

Vælg alle indgange

Alle historik-indgange bliver markerede.

Fravælg alle indgange

Alle markeringer fra historik-indgange bliver fjernet.

Åbn som historik... (Ctrl-O)

Åbner en tekstfil som en historik af udtalte sætninger.

Gem historik som... (Ctrl-S)

Gemme historikken som en tekstfil.

3.2 Kommandoer i udtryksbogens redigeringsvindue

3.2.1 Fil-menuen

Fil → Nyt udtryk

Tilføjer et nyt udtryk.

Fil → Ny udtryksbog

Tilføjer en ny udtryksbog.

Fil → Gem (Ctrl-S)

Gemmer udtryksbogen.

Fil → Importér...

Importerer en fil og tilføjer dens indhold til udtryksbogen

Fil → Importér standard udtryksbog

Importerer en standard-udtryksbog og tilføjer dens indhold til udtryksbogen

Fil → Eksportér...

Eksportere de valgte udtryk eller udtryksbøger til en fil

Fil → Udskriv... (Ctrl-P)

Udskriver de valgte udtryk eller udtryksbøger

Fil → Luk (Ctrl-W)

Lukker vinduet

3.2.2 Redigér-menuen

Redigér → Klip (Ctrl-X)

Klipper de valgte punkter og putter dem i klippebordet.

Redigér → Kopiér (Ctrl-C)

Kopierer de valgte punkter til klippebordet.

Redigér → Indsæt (Ctrl-V)

Indsætter klippebordets indhold i udtryksbogen.

Redigér → Slet

Sletter de valgte punkter.

3.2.3 Hjælpmenuen

Hjælp → KMouth-håndbogen (F1)

Starter KDE's Hjælpesystem startende med hjælpesiderne for KMouth (dette dokument).

Hjælp → Hvad er dette? (Shift+F1)

Ændrer musemarkøren til en kombination af en pil og et spørgsmålstegn. Klik på punkter indenfor KMouth vil åbne et hjælpevindue (hvis der findes et for dette punkt) der forklarer punktets funktion.

Hjælp → Rapportér problem...

Åbner problemrapport dialogen hvor du kan rapportere en fejl eller bede om en 'ønskeseddel' egenskab.

Hjælp → Om KMouth

Dette vil vise version og forfatterinformation.

Hjælp → Om KDE

Dette viser KDE versionen og anden basal information.

3.2.4 Popop-menuen

Nyt udtryk

Tilføjer et nyt udtryk.

Ny udtryksbog

Tilføjer en ny udtryksbog.

Importér...

Importerer en fil og tilføjer dens indhold til udtryksbogen

Importér standard-udtryksbog

Importerer en standard-udtryksbog og tilføjer dens indhold til udtryksbogen

KMouth-håndbogen

Eksportér...

Eksportere de valgte udtryk eller udtryksbøger til en fil

Klip (Ctrl-X)

Klipper de valgte punkter og putter dem i klippebordet.

Kopiér (Ctrl-C)

Kopierer de valgte punkter til klippebordet.

Indsæt (Ctrl-V)

Indsætter klippebordets indhold på dette sted i udtryksbogen.

Slet

Sletter de valgte punkter.

Kapitel 4

Spørgsmål og svar

Dette dokument er muligvis blevet opdateret siden din installation. Du kan finde den nyeste udgave på <http://www.klid.dk/kde/da/kdeaccessibility/>.

1. *Jeg hører ikke noget.*

Det mest sandsynlige er at du ikke indstillede tekst-til-tale kommandoen rigtigt (eller i det hele taget?). Brug **Opsætning** → **Indstil KMouth...**, åbn siden **Generelle indstillinger** og angiv kommandoen for at oplæse tekster i fanebladet **Tekst-til-tale**. (Se afsnittet om [indstillingsdialogen for tale-synthesizeren](#) for flere detaljer.)

Kapitel 5

Medvirkende og licens

KMouth

Program ophavsret 2002-2004 Gunnar Schmi Dt gunnar@schmi-dt.de

Dokumentation ophavsret 2002-2004 Gunnar Schmi Dt gunnar@schmi-dt.de

Dansk oversættelse Erik Kjær Pedersen erik@binghamton.edu

Dokumentation er udgivet under betingelserne i [GNU Free Documentation License](#).

Dette program er udgivet under betingelserne i [GNU General Public License](#).

Bilag A

Eksempler på tekst-til-tale indstilling

1. *Festival*

Festival er et tekst-til-tale system skrevet på University of Edinburgh. For øjeblikket understøtter det engelsk, spansk og valisisk tale. Dets licens tillader at bruge og distribuere Festival gratis uden begrænsninger.

For at lave kommandolinje eksemplet for tekst-til-tale indstillingen antager vi at Festival er installeret i mappen `/usr/local/festival/`. Kommandoen for at udtale tekster er så som følger:

```
/usr/local/festival/bin/festival --tts
```

Tilvalget **Send data som standard-inddata** skal være aktiveret.

2. *FreeTTS*

FreeTTS er en tale-synthesizer skrevet helt i Java™; programmeringssproget. Det har for øjeblikket støtte for engelsk udtale. Dets licens tillader at bruge og distribuere FreeTTS gratis uden restriktioner.

For at lave kommandolinje eksemplet på tekst-til-tale indstillingen antager vi at FreeTTS er installeret i mappen `/usr/local/freetts/`. Kommandoen for at udtale tekster er så en af følgende tre eksempler:

```
java -jar /usr/local/freetts/lib/freetts.jar -text %t
```

```
java -jar /usr/local/freetts/lib/freetts.jar -file %f
```

```
java -jar /usr/local/freetts/lib/freetts.jar
```

For det tredje eksempel skal tilvalget **Send data som standard-inddata** være aktiveret. (Det er det foretrukne eksempel for brugen med FreeTTS.)

3. *MBROLA*

MBROLA er en tale-synthesizer for et stort antal sprog. Den konverterer en liste af fonemer til en wave-fil, så du har brug for et andet værktøj til at konvertere teksten til en liste af fonemer. Licensen for MBROLA tillader at bruge MBROLA gratis for ikke-kommercielle, ikke-militære anvendelser.

For vores eksempel vil vi bruge Hadifax til at konvertere tyske ekster til en liste af fonemer passende for MBROLA. Vi vil antage at Hadifax og MBROLA er installeret i `/usr/local/hadifax/` og `/usr/local/mbrola/`.

KMouth-håndbogen

Uheldigvis sluger Hadifax ofte det sidste tegn i teksten, så vi vil måske ønske at tilføje et yderligere tegn til teksten. Den fuldstændige kommando er derfor mere kompleks end de tidligere eksempler:

```
(cat -; echo " ") | /usr/local/hadifax/txt2pho -f  
| /usr/local/mbrola/mbrola -e  
/usr/local/mbrola/del/del - /tmp/tmp.wav;  
artsplay /tmp/tmp.wav; rm /tmp/tmp.wav
```

Alle dele af denne kommando skal skrives på en linje. Tilvalget **Send data som standard-inddata** skal være slået til.

4. KDE's tekst-til-tale dæmon

KDE's Tekst-til-tale dæmon (KTTSD) er en KDE omfattende tekst-til-tale tjeneste som giver KDE-programmer en standardiseret grænseflade for tale-syntese og som for øjeblikket udvikles i SVN. Det bruger plugin for at understøtte forskellige tekst-til-tale systemer.

Idet indstillingen af tale-synthesizer udføres i KTTSD er det eneste KMouth-specifikke tilvalg du har brug for at aktivere **Brug KTTSD taletjenesten om muligt**.

Du skal naturligvis indstille KTTSD. Du kan gøre dette med indstillingssiden **KTTSD taletjeneste** der er tilføjet til indstillingsdialogen i KMouth hvis KTTSD er installeret.

Bilag B

Installation

B.1 Hvordan får man fat på KMouth

KMouth er en del af KDE-projektet <http://www.kde.org/> .

KMouth findes i kdeaccessibility-pakken på <ftp://ftp.kde.org/pub/kde/> , hoved FTP-stedet for KDE-projektet.

B.2 Krav

For at det skal lykkes at bruge KMouth, har du brug for en tale-synthesizer (og naturligvis KDE 3.x). KMouth bruger omkring 15 MB hukommelse for at køre (plus den mængde hukommelse der skal bruges af din tale-synthesizer), men dette kan variere afhængig af din platform og indstilling.

B.3 Kompilering og installation

For at kompilere og installere KMouth på dit system, skal du skrive følgende i basismappen for distributionen for KMouth :

```
% ./configure
% make
% make install
```

Idet KMouth bruger **autoconf** og **automake** skulle du ikke få problemer med at kompilere den. Hvis du skulle løbe ind i problemer så rapportér dem til KDE's e-post-liste.